

ВІДТВОРЮВАЛЬНА ЗДАТНІСТЬ ТА ТРИВАЛІСТЬ ПЛЕМІННОГО ВИКОРИСТАННЯ БУГАЇВ-ПЛІДНИКІВ БУРОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

В.В.Обливанцов

Сумський національний аграрний університет

Бугаї-плідники бурої молочної породи різних ліній характеризуються добрими відтворювальними якостями. Найкращими були бугаї-плідники, завезені на Сумський державний селекційний центр з Австрії та племзаводу „Михайлівка”.

селекція, бура молочна порода, бугаї-плідники, відтворювальна здатність

Сучасні технології виробництва продукції тваринництва повинні базуватись на основі практичного використання наукових досягнень та розробок у аграрному секторі України. Створення нових конкурентоспроможних порід великої рогатої худоби у великій мірі залежить від інтенсивності використання у селекційному процесі бугаїв-поліпшувачів, які мають високу племінну цінність та добру відтворювальну здатність.

Північно-східний молочний тип бурої худоби було створено у 1998 році шляхом простого відтворного схрещування телиць та корів лебединської породи із бугаями-плідниками швіцької породи американської, західно-європейської та вітчизняної селекції. Нову буру молочну породу планується офіційно апробувати впродовж 2003 року.

Метою досліджень було вивчення показників відтворювальної здатності та тривалості племінного використання бугаїв-плідників різних ліній в залежності від місця народження, яких використовували у селекційному процесі створення нової бурої молочної породи з 1983 по 2003 рік включно.

Результати досліджень. Науково-господарські дослідження були проведені у виробничих умовах Сумського державного селекційного центру (ДСЦ). Комплектування селекційного центру бурими бугаями-плідниками відбувалось з провідних племінних господарств Сумської області та шляхом закупівлі за кордоном.

Стан відтворювальної функції самців характеризується, перш за все, кількістю та якістю сперми, яку від них отримують.

Визначено, що цей показник мінливий і залежить від віку тварин, умов їх годівлі та утримання, режиму використання, спадковості та інших факторів [6].

Бугаї-плідники бурої молочної породи різних ліній мають добру відтворювальну здатність (таблиця). Встановлено, що найбільшу кількість еякулятів та сперми у середньому за рік було одержано від бугаїв-плідників ліній Мастера 106102, Хілла 76059 та Паване 136140.

Показники відтворювальної здатності та спермопродукції бугаїв-плідників бурої молочної породи різних ліній (у середньому за рік)

Лінія, споріднена група	n	Кількість еякулятів	Отримано сперми, мл	Об'єм еякуляту, мл	Концентрація спермій, млрд./мл	Кількість спермій в еякуляті, млрд.	Активність спермій, %	Запліднено маток від першого осіменіння, %
Дістінкшна 159523	8	91,0 $\pm$ 14,0	480,0 $\pm$ 89	5,15 $\pm$ 0,5	0,937 $\pm$ 0,018	4,814 $\pm$ 0,42	79,3 $\pm$ 3,2	62,4 $\pm$ 0,7
Концентра-та 106157	41	110,4 $\pm$ 6,5	482,7 $\pm$ 33	4,40 $\pm$ 0,2	0,902 $\pm$ 0,015	4,016 $\pm$ 0,19	67,1 $\pm$ 1,7	63,1 $\pm$ 0,3
Ладді 125640	12	96,0 $\pm$ 12,0	443,2 $\pm$ 49	4,70 $\pm$ 0,3	0,890 $\pm$ 0,033	4,266 $\pm$ 0,43	66,6 $\pm$ 3,3	62,0 $\pm$ 0,5
Мастера 106102	6	156,0 $\pm$ 8,6	685,5 $\pm$ 36	4,30 $\pm$ 0,1	0,933 $\pm$ 0,042	4,000 $\pm$ 0,14	63,0 $\pm$ 1,8	59,5 $\pm$ 1,8
Меридіана 90827	28	126,0 $\pm$ 7,8	528,7 $\pm$ 39	4,08 $\pm$ 0,1	0,893 $\pm$ 0,020	3,670 $\pm$ 0,20	61,3 $\pm$ 1,9	62,6 $\pm$ 0,8
Орегона 086356	9	89,3 $\pm$ 19,3	481,0 $\pm$ 107	4,45 $\pm$ 0,4	0,833 $\pm$ 0,450	3,760 $\pm$ 0,45	62,6 $\pm$ 3,7	60,6 $\pm$ 1,3
Паване 136140	10	127,4 $\pm$ 9,8	531,2 $\pm$ 47	4,15 $\pm$ 0,2	0,860 $\pm$ 0,220	3,570 $\pm$ 0,20	64,4 $\pm$ 3,4	61,5 $\pm$ 0,5
Хілла 76059	4	138,8 $\pm$ 26,1	553,8 $\pm$ 115	3,98 $\pm$ 0,2	0,875 $\pm$ 0,040	3,480 $\pm$ 0,29	56,8 $\pm$ 0,9	62,5 $\pm$ 0,9
У серед-ньому	118	114,6$\pm$4,0	502,6$\pm$20	4,37$\pm$0,1	0,893$\pm$0,01	3,940$\pm$0,10	65,4$\pm$1,0	62,3$\pm$0,3

Встановлено вірогідну різницю за кількістю еякулятів між бугаями-плідниками ліній Мастера 106102 та Дістінкшна 159523 (65,0 еякулятів, $P > 0,99$).

Середній об'єм еякуляту бугаїв-плідників бурої молочної породи різних ліній за весь період виробничого використання становив 4,37 мл. Об'єм еякуляту був найбільшим у бугаїв-плідників лінії Дістінкшна 159523.

За концентрацією спермій в еякуляті, їх кількістю та активністю перевагу мали бугаї-плідники лінії Дістінкшна 159523, дещо менші ці показники були у плідників ліній Мастера 106102, Концентра-та 106157 та Ладді 125640. За кількістю спермій в еякуляті вірогідна різниця встановлена лише між бугаями-плідниками лінії Дістінкшна 159523 та плідниками лінії Хілла 76059 (1,334 млрд., $P > 0,95$).

Заплідненість маток від першого осіменіння бугаїв-плідників бурої молочної породи різних ліній становила 59,5-63,1% (різниця між групами невірогідна).

У залежності від місця народження бугаїв-плідників бурої молочної породи встановлено, що найбільшу кількість еякулятів та сперми у серед-

ньому за рік було одержано від бугаїв-плідників, завезених на Сумський ДСЦ з племрепродуктора „Василівка” та племзаводу „Михайлівка” (відповідно 133,0 та 128,0 еякулятів).

За об’ємом еякуляту, концентрацією спермійів в еякуляті, їх кількістю та активністю кращі показники мали бугаї-плідники, завезені з Австрії та племзаводу „Бездрик” (відповідно 5,42 та 4,24 мл; 0,923 та 0,912 млрд./мл; 5,042 та 3, 891 млрд.; 78,3 та 66,4%). Встановлено вірогідну різницю між об’ємом еякуляту бугаїв-плідників, завезених з Австрії, та бугаїв-плідників з племзаводу „Михайлівка” (1,33 мл, $P > 0,999$). За концентрацією спермійів у еякуляті бугаї-плідники, завезені з Австрії, вірогідно переважали плідників, одержаних з племрепродуктора „Василівка” (на 0,123 млрд./мл, $P > 0,95$).

За показником заплідненості маток від першого осіменіння перевага була на боці бугаїв-плідників, завезених з племзаводу „Михайлівка”, та тих, які надійшли з Австрії (62,1-62,8 %). Їм поступались бугаї-плідники, одержані Сумським ДСЦ з племрепродуктора „Василівка” (58,8 %), проте вірогідної різниці між ними не встановлено.

Найбільшу тривалість племінного використання мали бугаї-плідники лінії Мастера 106102 та Хілла 76059 (тривалість життя відповідно 10,0 та 7,7 року), а найменшу – бугаї-плідники лінії Орегона 086356 (4,1 року).

У залежності від місця народження найбільше використовувались на Сумському ДСЦ бугаї-плідники, які надійшли з племзаводу „Михайлівка”, племрепродуктора „Василівка” та з Австрії (5,1-5,7 року), а найменше – бугаї-плідники з племзаводу „Бездрик” (3,9 року). Основними причинами вибуття бугаїв-плідників бурої молочної породи є порушення відтворювальної здатності (36,8%), неінфекційні захворювання (17,9%) та захворювання кінцівок (13,8%).

Висновки. Бугаї-плідники різних ліній, яких використовували у селекційному процесі створення нової бурої молочної породи, характеризуються добрими відтворювальними якостями. Найкращими виявились бугаї-плідники, завезені на Сумський державний селекційний центр з Австрії та племзаводу „Михайлівка”.

Бібліографічний список

1. Басовський М.З., Рудик І.А., Буркат В.П. Вирощування, оцінка і використання плідників. – К.: Урожай, 1992 – 216 с.
2. Крупномасштабная селекция в животноводстве /Басовский Н.З., Буркат В.П., Власов В.И. и др. – К.: ПНА «Украина», 1994. – 373 с.
3. Програма селекційно-племінної роботи з бурою худобою України на період до 2012 року /Зубець М.В., Сірацький Й.З., Меркушин В.В. та ін. – с. Чубинське, 1995. – 108 с.
4. Науково-технічний прогрес у племінному тваринництві / Шульган І.З., Карасик Ю.М., Прозора К.Й. та ін. – К.: Урожай, 1986. – 272 с.
5. Обливанцов В.В. Методичні рекомендації по використанню електронної таблиці Excel для обробки матеріалів наукових досліджень

(для студентів спеціальностей 7.130201 “Зооінженерія”, 7.130501 “Ветеринарна медицина”, аспірантів та наукових співробітників). – Суми: СДАУ, 2000. – 46 с.

6. Сирацкий И.З. Физиолого-генетические основы выращивания и эффективного использования быков-производителей. – К.: УкрИНТЭИ, 1992. – 152 с.

Быки-производители бурой молочной породы разных линий характеризуются хорошими воспроизводительными качествами. Наилучшими были быки-производители, которые поступили на Сумской государственный селекционный центр из Австрии и племзавода „Михайловка”.

The Brown dairy sires of various lines are characterized by good reproductive qualities. The best were the sires that were delivered to the Sumy state selection center from Austria and the Mikhailovka breeding farm.

УДК 636.22./28.082.034

НАПРЯМИ СЕЛЕКЦІЇ МОЛОЧНОЇ ХУДОБИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

І.М.Панасюк

Дніпропетровський державний аграрний університет

Акцентується увага на необхідність посилення добору з урахуванням типів конституції, нервової системи, стресостійкості.

Запропоновано спосіб виділення тварин з сильною і слабкою нервовою системою.

конституція, нервова система, стресостійкість, молочна продуктивність, відтворювальна здатність

Розвиток молочного скотарства є невід’ємною складовою частиною вирішення економічних і соціальних завдань у народному господарстві країни. Порівняно невисокий рівень молочної продуктивності порід, що розводяться в країні, не забезпечує стійких темпів росту виробництва молока. Вирішення цієї проблеми залежить від цілого ряду взаємообумовлених факторів, основними серед яких є цілеспрямована селекція тварин, інтенсивне кормовиробництво, технологія і організація виробництва. При цьому необхідно зосередити зусилля не лише на збільшенні валового виробництва молока, але й на суттєвому поліпшенні його якості. Тим більше це важливо, оскільки спостерігається тенденція до зниження його якості [2], а відповідно погіршення технологічних властивостей – сиропридатності і термостійкості [3].

При інтенсифікації молочного скотарства все більші вимоги висуваються до тварин. Вони повинні бути пристосованими до поїдання великої кількості кормів, забезпечуючи високу продуктивність, придатними до агрегатних способів доїння, мати високу відтворну здатність, стійкість до захворювань. У цих умовах важливого значення набуває тип худоби. Роз-